

Tlačová správa

*Názov výstavy : **Maľované prírodou***

*Termín : **4. 2. - 4. 3. 2016***

*Miesto : **Regionálny informačný bod, Hlavná 48, Košice***

Pozrime sa na región cez drahé kamene

V čase od 4. 2. do 4. 3. 2016 pozývame všetkých záujemcov do priestorov RIB na Hlavnej 48 v Košiciach. Zhliadnuť môžu interaktívnu pozvánku do regiónu, ktorej tentoraz budú dominovať drahé kamene a z nich najmä acháty.

„Raz dávno, keď som naháňal darčeky pod vianočný stromček, dostala sa mi do ruky knižka Minerály a horniny. Považoval som ju za vhodný darček pre môjho 8 ročného syna Miška. V živote som sa kameňom nevenoval, a bol som v tejto oblasti absolútny laik,“ spomína na svoje začiatky autor expozície, Ján Holečko, ktorý sa zbieraniu a zušľachtovaniu achátov venuje dve desaťročia.

„Téma ma zaujala natoľko, že som viac než rok nosil hrbu kníh z knižníc domov a sedel som nad nimi. Sem tam pár informácií o dedinách, miestach, lomoch mi dodávalo odvalu, až som sa v jednej knižke dočítal, že acháty sa zbierajú práve v lomoch, v potokoch a na poliach.... Na poliach? V jednej dokonca aj konkrétne, že na poliach v Čechách pod Krkonošami. Nevedel som sa dočkať jari 1996, keď sa roztopí sneh. Prvá cesta viedla do lomu v Slanci a tam som našiel svoj prvý achát,“ dopĺňa Ján Holečko, zo zbierky ktorého je expozícia zostavená.

„O geologickom pôvode achátov, histórii vzniku názvu, ale aj o miestach, na ktorých môžete v našom kraji nájsť tieto polodrahokamy sa dozviete, ak navštívite Regionálny informačný bod v Košiciach na Hlavnej ulici 48,“ pozýva na návštevu ďalšej interaktívnej pozvánky do regiónu výkonná riaditeľka KOČR KK JUDr. Lenka Vargová Jurková. Interaktívna pozvánka je spestrená výstavou achátov v „prírodnom“ i opracovanom stave a fotografiami, na ktorých budete môcť obdivovať čarovnú silu maliarky prírody.

Ak vás achát oslovil, budete mať priamo na vernisáži, ale aj počas celej doby expozície príležitosť kúpiť si šperk, vyrobený z tohto minerálu. Ak ste doteraz o achátoch nič nevedeli, máte jedinečnú príležitosť spoznať ich. Stačí prijať pozvánku na interaktívnu prehliadku nášho kraja.

Vernisáž interaktívnej pozvánky sa uskutoční 4. februára 2016 o 16:30 v Regionálnom informačnom bode na Hlavnej ulici 48 v Košiciach. Interaktívnu pozvánku môžete vidieť počas pracovných dní od 10:00 do 18:00 až do 4. marca 2016.

A niekoľko zaujímavostí na záver:

Čo je to achát?

Pomenovanie achát tomuto polodrahokamu dal grécky učenec Theophrastos (376 – 287 pr. Kr.), Podľa rieky Achaty na Sicílii (dnes Dirillo). Podľa archeologických výskumov sú acháty ľudstvu známe už vyše 8 000 rokov. Intenzívne sa ťažili a spracovávali už v staroveku. Kreperat (2006, s.72) píše: „Archeologické nálezy dokazujú, že byl achát opracovávan již v dávnověku, zprvu na nástroje, později na ozdobné a kultovní předměty. Největší oblibu a rozkvět zaznamenal ve starověkém Římě a Řecku, kde se z něj vyřezávaly pečeteř a gemy.“ Acháty majú svoj význam aj v astrológii. Pripisovaná im bola magická sila a moc liečiť rôzne choroby. Achát je zmes chalcedónu, kremeňa a opálu, ktoré sa ukladali v tenkých farebných vrstvičkách okolo kryštalického jadra alebo cudzorodej častice. Vytvára sa vo vulkanických horninách najmä v melafýroch, mandľovcoch, čadičoch a vzácnejšie aj v porfýroch. V dutinách týchto prevažne sopečných hornín tvorí okrúhle nepravidelné tvary. Pri vulkanických procesoch sa vytvárali v tečúcej láve menšie či väčšie dutinky. Po vychladnutí lávy v týchto dutinách sa často zachovali roztoky bohaté na SiO₂, a tie sa postupom času vyzrážali vo forme chalcedónu alebo vykryštalizovali. Okrem chalcedónu, ktorý tvorí prevažnú časť achátu, najčastejšie sa vyskytuje v acháte kremeň, a to vo forme krištáľu, ametystu, záhnedy. Nie je zriedkavosťou ani opál, kalcit, baryt a mnoho ďalších minerálov. Veľmi krásne sú acháty s dutinkami, ktoré nazývame geódy. Napríklad acháty z Brazílie, ktoré majú v dutinách okrem bežných ešte desiatky ďalších minerálov – antimonit, goethit, zeolity.... Azda najznámejšie a najkrajšie acháty pochádzajú z oblasti Minas Gerais z Brazílie.

Vznik achátov

Na zemi podlieha všetko neustálym premenám. Aj minerály vznikajú, rastú a menia sa. Acháty, tak ako aj väčšina z nich, vznikli a aj vznikajú vo vnútri zeme za prítomnosti vysokých teplôt približne 900 – 1300 °C a tlaku tisícok atmosfér (MPa). V týchto hĺbkach sa nachádza oblasť žeravo–tekutej silikátovej taveniny, ktorá sa nazýva magma. Pretože je zemská kôra neustále v pohybe (vznik zlomov, vrásnenia), preniká časť magmy do vyšších a chladnejších vrstiev zemskej kôry, kde postupne tuhne a vytvára masívy hlbinných hornín. Keď prenikne žeravo–tekutá magma, ktorá je pod veľým tlakom, do vyšších a chladnejších vrstiev zemskej kôry, jej teplota sa znižuje. Počas tohto ochladzovania magmy sa tvoria prvé minerály. S pribúdajúcim ochladzovaním magmy vzrastá aj počet vznikajúcich minerálov. Špecificky ľahšie minerály, ktoré vykryštalizovali v tomto prvom štádiu, zostávajú vo vyšších vrstvách, zatiaľ čo ťažšie pozvoľna klesajú. Tento proces nazývame magmatická diferenciácia. Takto sa na niektorých miestach nahromadia určité minerály a vznikajú ložiská. Časť plynov a vodnej pary zostáva v horninách a môže vytvárať mandľovité dutiny (podobne ako zostávajú vzduchové bubliny napr. v bochníku chleba). Niekedy sa tieto dutiny neskoršie vyplnia kremeňom, achátom, chalcedónom alebo inými minerálmi. Podobné „mandle“ často nachádzame v melafýrových horninách. Väčšia časť plynov a pár uniká cez pukliny a trhliny v hornine k zemskému povrchu. Pritom sa pôvodne horúce roztoky ochladzujú a vznikajú z nich nové minerály, ktoré pokrývajú steny puklín v podobe kryštálov. V tomto štádiu, ktoré označujeme ako hydrotermálne, vznikajú najznámejšie minerály, ako je napr. kremeň a kalcit. Keď sa v roztokoch vyskytujú prvky ťažkých kovov, môžu vznikáť rozličné rudné žily.

Blízko povrchu zeme sa vodná para mení na vodu. Voda je ešte stále nasýtená minerálnymi látkami a spoločne s presakujúcou povrchovou vodou vyviera v podobe minerálneho prameňa na povrch.

Druhy achátov

Na svete existuje obrovské množstvo druhov achátov.

1. Machový achát – je to odroda s dendritickými uzavreninami chloridov alebo oxidov Mn a Fe, ktoré jej dávajú machový vzhľad.
2. Sardonyx – má paralelne usporiadané, biele (modré) a hnedé (hnedočervené) vrstvy.
3. Ohnivý achát – je priesvitná odroda a má variabilné sfarbenie, často irizujúce (hrá farbou ako olejová škvrna na vode), pochádza z Mexika.
4. Ónyx – páskovitá, čierna alebo čiernobiela odroda (arabský onyx), červeno–bielé pásiky (karneol–onyx).
5. Zrúcaninový achát – kresba pripomína zrúcaniny hradu, (v tvare cik–cak), pekné pochádzajú z Čiech, z lokality Halže.
6. Orbikulárny achát (očko) – špecifické sú okrúhlymi prstencami, ktoré pripomínajú oko.
7. Pruhovaný achát – vrstvy sú pravidelné a kopírujú tvar nodule.
8. Vodný achát – je achátová alebo jednofarebná chalcedónová nodula, čiastočne naplnená vodou, čo presvitá cez steny; keď sa achát vyberie z kameňa, voda sa často odparí.
9. Krajinkový achát – je pododroda dendritického achátu, v ktorom dendrity vytvárajú kresby, ktoré vyzerajú ako krajinky alebo prírodné zákutia.
10. Brekciový achát – je rozlámaný achát, dokopy spojený kremeňom; iné označenie je brekciový jaspis, pochádzajú najmä z Maďarska.

* * * *

V zmysle zákona o podpore cestovného ruchu vznikla v decembri 2012 Krajská organizácia cestovného ruchu Košický kraj. Jej súčasnými členmi sú Košický samosprávny kraj a oblasťné organizácie cestovného ruchu SPIŠ, Zemplínska oblasťná organizácia cestovného ruchu, KOŠICE Turizmus a Slovenský raj.

Cieľom organizácie je robiť aktívny a efektívny marketing v spolupráci s našimi členmi a partnermi. Našou prvou úlohou bolo zhodnotiť potenciál destinácie – Košického kraja cez zvyšovanie kvality a komplexnosti poskytovaných služieb v turizme. Výsledkom tohto procesu by mala byť konkurenčná turistická ponuka, ktorá bude samozrejme reflektovať na záujem a potreby návštevníkov. Jednoducho chceme, aby sa počet spokojných návštevníkov neustále zvyšoval.